

1950

Bibliothec
R. I. V. O. N.

Bibl. Staatsbosbehe

KRUIPNIEUWS

ORGAAN VAN DE N. J. N. SOCIOLOGENGRQEP

12e Jaargang No. 3

Redactie: Miek Hoffmann, Biesboschstr. 67hs, Amsterdam (Z).

Admin.: Hannie de Kock, Groenestraat 44, Bennekom.

NAJAARSNAPRAAT

sinds in Mei-Juni Kruiptnieuws voor het laatst verscheen, hebben allerlei sjokkers langs allerlei plaatsen gezworven. Te beginnen met onze eigen uitingen: het congresje in Balsvoort op 10-11 Juni was natuurlijk weer goed aan de Beerze-oever. De sfeer van het weekend vond ik wel het best bepaald door het enthousiaste waterballet in de eerste Zondagse zonnestralen toen we in die heerlijke Brabantse beek de zevensprong dansten. Beschouw het als een actief intermezzo van een dito weekend, waar 20 lieden zich met sjokken en vergaderen kwamen bezighouden. De Zaterdagmiddag werd besteed voor een orientatietoelt langs de Huisvennen o.l.v. Jaap van Dijk. Daarna belandden we onder de hoolbergkap van de boerderij Balsvoort, waar we bij het lieve gezang van de blauwborstjes aan de oever van het Winkels-ven zouden vergaderen. Daar werd uiteraard nogal wat nagepraat over het afgelopen jaar, maar uit de discussie viel op te maken, dat van allen het bestuur zich de meeste zorgen maakte over het welzijn van de Sjocgroep en van Kruiptnieuws. Misschien zelfs wel wat te veel. Om de toch nog overgebleven zorgen op te ruimen dient ieder actief aan het werkgroepleven deel te nemen, je kunt immers steeds je enthousiasme uitleven in kampen, weekends en Kruiptnieuws! De uitvoerige verslagen over het vorige jaar moesten vertrouwen geven, dat het volgende niet minder goed zou worden. Het goede begin leverde de volgende zonnige Zondag, toen we onder de enthousiaste leiding van Mr. Gorter en Jaap van Dijk het Winkels-ven en de nabij gelegen broeklanden introkken. Er valt natuurlijk weinig toe te voegen aan wat eens in het speciale Logt nummer in 1943 is gezegd. We maakten als herinnering nog eens een opname van de Littorellion begroeing die de galigaanvelden omzoomt. Denk je nog eens in; de mooie combinatie van Littorella, Eleocharis multicaulis, Juncus bulbosus, Pilularia globulifera, Hypericum elodes, Hydrocotyle vulgaris, te midden van het schorpioen mos. Het is daar een schitterend voorbeeld van verlanding onder mesotrophe omstandigheden, evenals de overige plantengroei op enige afstand van de Beerze. Zo vonden we achter het Winkelsven een fraai stuk vochtige heide met overgangen naar het naastliggende Molinietum; het dominerende pijpestrootje en dophei werden vergezeld van Carex Hostiana, Cirsium dissectum, te midden van struikopslag van berk, els, wilg, en gagel. Meer naar de Beerze toe wordt de invloed van

het voedselrijke beekwater duidelijk merkbaar in de totale wijziging van het vegetatiebeeld; aspectbepalend worden stijve- en moeraszegge, pluimstruisriet, hol met een bonte mengeling van moerasplanten; grote boterbloem, waterdrieblad, wateraardbei, iis, kattestaart, grote lisdodde, om een paar te noemen.

's Middags besteedden we de tijd aan de bezitting van Natuurmonumenten, waar we beroemde blauwgraslanden doortrokken. Lees voor deze gebieden het genoemde Logt, mer nog eens na, er is toen uitvoerig over geschreven. Door de Beerze wadend we op de terugweg druk gebotaniseerd, waartoe uiteraard de erg gevarieerde oeverflorale gelegenheid gaf. Terwijl op het Balsvoortse fornuis de pannekoeken gaar werden trokken we nog naar de Huisvennen om er de schitterende veenmosverlanding met waterbes en Andromeda te bekijken en Waterlobelia's te zien bloeien.

Het was een goed weerzien daar en als de cultuurtechnici het niet te bont maken, het niet voor 't laatst zijn geweest.

Aan het sjokkamp in Mook is verderop een apart artikelteje gewijd. Veel sjokkers (altijd nog veel te weinig) zijn in de zomerkampen aan het werk geweest. Dit zijn gelegenheden om allerlei lieden kalmpjes aan met de plantengroei in groot verband te maken, al wordt de illusie om grootse werkplannen uit te werken meestal verstoord door het eindeloos gebotaniseer. Dit laatste heeft trouwens veel goede kanten als het serieus gebeurt. Uit Vlieland II en III, Terschelling II, Denekamp I, en ten kreeg ik bericht, dat men werkelijk aan het maken van opnamen is toegekomen. verder te zwijgen van het werk, dat particulier is verzet. Kruipnieuws is de eenvoudigste weg om je ervaringen aan de man te brengen. Dat zal het bewijs leveren, dat een goede zomer achter de rug hebben.

Wim van Eck.

Verslag van de jaarvergadering van de Sociologengroep op 10 Juni 1950 in Balsvoort.

In een buitengewoon genoeglijke stemming (hoe kon het ook anders na zo'n dag met lend mooi weer!) verzamelden zich op Zaterdagavond 10 Juni welgeteld 14 sjokkers oude sokken in de hooiberg van boerderij Balsvoort bij De Logt (N.B.) voor de jaarvergadering van de Sjocgroep. De voorzitter heette alle aanwezigen van harte welkom en bracht daarna verslag uit over de algemene gang van zaken in de Sjocgroep in 1950. Gememoreerd werden het Hautes Fagneskamp, de tussentijdse vergadering op het N.J.N. congres en de weekends in Kotten, Loenen en Kortenhoef.

Dank zij een Bondssubsidie was het mogelijk Kruipnieuws weer vier maal te laten schijnen, volgens het bestuur eigenlijk wel te weinig.

Van de secretaris, reeds N.J.N. er-in-rusté, was bericht van verhindering binnengekomen men benevens een verslag met een moraliserende beschouwing over het oude sok-woord.

In het redactieverslag werd nog eens gewezen op het chronische gebrek aan geld van de werkgroep als gevolg van het feit, dat de Sjocgroep maar 80 leden telt en 50 donateurs. De oplaag van Kruipnieuws is 150 exemplaren en door dit betrekkelijk kleine aantal is Kruipnieuws relatief erg duur. Met enkele tientallen leden meer zou we reeds in staat zijn een nummer per jaar meer uit te geven. Propaganda voor de werkgroep is dus ook uit economisch oogpunt noodzakelijk.

De penningmeester-administrateur gaf het gebruikelijke overzicht van de financiën en drong aan op vlottere betaling der contributie. Hierna was gelegenheid tot het uiten van critiek op het beleid van het bestuur, waarvan men echter geen gebruik maakte, zodat we daarna toe waren aan de verkiezing van een nieuw bestuur voor 1950-1951. Tegencandidaten waren niet binnen gekomen, zodat het nieuwe bestuur eindelijk als volgt uit ziet:

Voorzitter: Wim van Eck, Grindweg 167, Wageningen.
 Secretaris-bibliothecaris: Nico Kok, Geuzenkade 79'', Amsterdam (West).
 Redactrice: Miek Hoffmann, Biesboschstraat 67hs, Amsterdam (Zuid).
 Penningm-adm.: Hannie de Kock, Groenestraat 44, Bennekom.

L. z. f.: Hans Heybroek, Oude Bennekomseweg 152; Wageningen.
Kascommissie (stilzweigend gecontinueerd) Mevr. Westhoff - De Joncheere, De Heer Dr.
T. van Andel.

De nieuwe voorzitter dankte hierna het oude bestuur voor het verrichtte werk en speciaal Roelof de Wit, die vier jaar lang voorzitter was geweest, een fraai record, uniek in de Bondsgeschiedenis. Na de rondvraag, die niet veel belangrijks opleverde, sloot Wim de vergadering met een korte toespraak, waarin hij er op aandrong, zoveel mogelijk in de Bond belangstelling te wekken voor de plantensociologie, zodat we ook in de toekomst verzekerd kunnen zijn van een bloeiende werkgroep, een waardige spruit aan de oude N. J. N. boom.

Nico Kok.

ONS KAMPJE IN MOOK.

In tegenstelling tot daarvoor waren de verwachtingen voor het Mookkampje sinds het congresje in Campina niet erg hoog gespannen. Als internationale belangen van de "grote Bond" een woordje gaan meespreken, komt het werk van "lager orde" in het gedrang. Zo kwam het dat veel lieden op Terschelling terecht kwamen, die eigenlijk achter de boerderij van Lamers hadden thuisgehoord. Maar goed, het is alles nog erg meegevallen.

De 7e Juli bracht vier actievelingen bij elkaar, die de late avond doorbrachten met fourageren en plannen maken voor de volgende dag. Want het programma, op de convo vermeld, was nogal uitgebreid en we zouden alle tijd nodig hebben om het af te werken. Intussen waren er na de eerste dag nog vijf lieden bijgekomen, zodat we Zondags en Maandags met z'n negenen op excursie waren.

Het voornaamste excursieterrein zou zijn de nog nooit sociologisch verkende Wylerberg die pas binnen onze grenzen was gecorrigeerd. Zelf had ik dit voorjaar al een paar oriënterende excursies gemaakt en ons kampje gaf de kans de nog niet bekeken gedeelten te beschrijven, alsmede de verandering van het aspect om zodoende een vrij volledig beeld van de Wylerberg te krijgen.

De wordingsgeschiedenis van het terrein komt overeen met die van het Rijk van Nijmegen; het is er dan ook een onderdeel van, geologisch gezien en de grenscorrectie is daarom erg begrijpelijk. Terwijl de oude grens halverwege de weg Nijmegen-Wyler tegen de steile helling naar boven liep, om verder van Berg-en Dal af de straatweg naar Cranenburg te volgen, gaat de nieuwe grens door langs de voet van de helling tot waar deze opgaat in het heuvelachtige landschap van Cranenburg. Daarmee werden 3 Km², hoofdzakelijk beboste heuvels een uniek nieuw onderzoeksgebied.

Wil je meer te weten komen over o. a. de geschiedenis van de Wylerberg, dan verwijst ik naar een artikel in "Natuur en Landschap" (4e jrg No. 1, April 1950) en naar een gestencild rapport, beide van Dr H C J. Oomen te Nijmegen. Eerst een grove landschapsbeschrijving. Gerekend van Berg-en Dal naar het Oosten wordt de Wylerberg bedekt met bos over de volle breedte, eerst min of meer hoog opgaand loofhout van beuk en eik, gemengd met sparren en dennen. Helaas ligt aan deze Westkant nogal wat particulier gebied. Meer naar het Oosten liggen tussen het bos steeds meer akkers zodat tenslotte tegen de Duitse grens bij Wyler alleen de steile hellingen aan Noord en Zuidzijde bebost zijn. Dit grondgebruik hangt natuurlijk sterk samen met de geaccidenteerdheid. Deze is in het Westen het sterkst; de tot 75m. hoge heuvels worden doorsneden met diepe ravijnen die voor het merendeel naar N. en NO. zijn gericht en die hier en daar in hun dal beekjes omlaagvoeren naar het machtige Wylermeer dat de Wylerberg aan de N. kant voor het grootste deel grenst. Meer naar het Oosten is de top tamelijk vlak en daar ligt het bouwland.

Niet ten onrechte, want de grondkwaliteit wordt bepaald door het gehalte aan fijne fractie en plantenvoedende elementen. Door af- en uitspoeling zal daarvan op de toppen het meeste zijn verdwenen (ook merkbaar aan het type van akkergezelschappen) zodat nu alleen een behoorlijk loessleempakket is te vinden tegen de hellingen en

van daaruit uitwiggend tegen de toppen. Dit valt fraai waar te nemen in de leemgroeven in de Noordhelling en hier en daar ook nog wel in de holle wegen die het hoge bouwland doorsnijden. Ook wat dit betreft, vormt het gebied overeenkomst met het tegenoverliggende deel van het stuwingslandschap: de Zuidelijke Veluwe, die je op de top van de puivelsberg (het hoogste deel van de Wylerberg, waarnaar het geheel ook wel genoemd wordt) door een panoramaloog, met een kijker gewapend, kunt laten wijzen: een blauwe heuvelrij achter de brede rivierdalen van het Rijnstroomgebied. In dit schitterende land moet de plantengroei wel erg bijzonder zijn. Toch zijn we daarin wat teleurgesteld. Van de grote oppervlakten bos heeft het grootste deel sterk onder menselijke invloed gestaan, die er de oorzaak van is, dat op vele plaatsen de groeven overheersende boomsoort is geworden, niettemin vaak afgewisseld door zuiver loofhout als eik en beuk. Zo ziet bv. de gehele Noordhelling langs het Wylermeer eruit, vooral onderaan de helling en daar waar de ravijnen in de berg gapen en een gemengd bos van zomer- en wintereik, beuk, esdoorn en tamme kastanje de helling camoufleert. De soortenrijkdom van de kruidlaag wordt bepaald door deze afwisseling en is in verband daarmee over het algemeen niet groot. Op plaatsen waar loofhout domineert kan je noteren: bosklaverzuring, grootbloemmuur, lelietje van dalen, klimop, robertskruid, Rivins viooltje, schaduwgras, bosanemoon, onder haagbeuk en hazelaar; maar dat blijven betrekkelijk kleine plekjes. De invloed van het door de zure dennenhumus afspoelende regenwater is blijkbaar overal zeer groot. De bodemtoestand is echter van die aard, dat zich in het dennenbos, speciaal in dat tegen de helling op, ook een vaak schitterende dichte struiken- en kruidenonderbegroeiing vormt, zij het dat die soorten arm blijft en in haar samenstelling sterk beïnvloed door de humustoestand. Opn. 12 is er een goed voorbeeld van. In verband met de overige hellingvegetatie kunnen we zeggen met een gedegeneerd wintereikenberkenbos te maken te hebben (wintereik en witte veldbies; buiten de opname ook valse salie en grote veldbies) *Molinia*, *Maium hornum* en *Mn. affine* wijzen in de richting van vrij zure vochthoudende bovengrond. Mossenvondsten uit hetzelfde hellingbos buiten de opname bewijzen dat ook o. a. *Lophozia ventricosa*, *Calypogeia trichomanes*. Verder werden er gevonden: *Rhytidadelphus loreus* en *Dicranum majus*! We moeten wel bedenken, dat we te maken hebben met een beschaduwde helling die op het NO is geëxponeerd.

Voor het meer zuivere loofhoutbos doen we het beste het Philosophen dal op te zoeken, het mooiste "ravijn" van de Puivelsberg. Tegen de steile hellingen van dit zomer- en winter watervoerende dal vinden we meestal een vrij los gesloten bos van wintereik, berk, tamme kastanje en lijsterbes dat wordt opgesierd door, hoge, dichttakige stekelige wilde appels, een fraai gezicht. Overigens is de struiklaag ijl, een enkele hazelaar verraadt de overgang naar minder voedselarme omstandigheden. Datzelfde wordt in de eveneens ijle kruidlaag aangevoeld door het plaatselijk voorkomen van bosanemonen, Rivins viooltje, salomonszegel (deze opname werd in het voorjaar gemaakt!) Het zijn echter dalkruid, blauwe bosbes, lelietje-van-dalen die domineren (voorjaar!) waar straks adelaarsvarens manshoog zullen opgroeien.

Opn. 8 ligt op dezelfde helling als 7, vlak onder. Dichtbij het beekdal komend zouden we sprekender veranderingen verwachten. Waarschijnlijk is echter de invloed van afstromend oppervlaktewater uit de hogergelegen dennenbossen hier sterker door de steilere helling. Het bodemprofiel van deze helling ziet er als volgt uit: onder goed verterende strooisel- en humuslaag van 6 cm. (donkerbruin) tot 26 cm. humeuze loessleem (donkergeelbruin), daaronder tot 46 cm. diepte gele loessleem overgaand in grijze zandige leem tot 69 cm. Beneden 69 cm. treedt een vlekkerige gleylaag op, die op 79 cm. in egaal hoogterraszand overgaat.

Om de invloed van het voedselarme grondwater te ontlopen zochten we een hellinkje op: dat er nauwelijks last van kon hebben, daar er vlakboven een brede strook bouwgrond van de coniferen scheidde. Hier kregen we het beeld van opn. 10: tussen de appels een paar machtige ratelpopulieren; wat vlier (landbouwinvloed, nitraten!) en robinia's, alles onder het dak van de schitterende wintereiken.

Het voorjaarsaspect gaf hier een zee van gele dovenetelbloemen en witte anemonen. Dit heerlijke hellinkje ziet uit op een zijdalletje van het grote Philosophendal,

het terecht meest beroemde van de hele Duivelsberg. Dit is dan ook de plaats waar alle hier voorkomende bosvegetaties op z'n best zijn ontwikkeld, Jammer dat de struiklaag in opn. 10 zo soorten arm was, zodat we hier nog steeds niet het ideale beeld van het gemengde loofbos hebben, wat hier beslist wel zou kunnen voorkomen als de bosontwikkeling (vrij) natuurlijk was geweest (denk aan de Jansberg). Na deze tussensprong belanden we nog eens op een andere helling begroeiing die we nog al op wat plaatsen vinden. Als voorbeeld koos ik opn. 11 gemaakt op de Noordelijke helling van het ZW-NO lopende Philosophendal vlak bij de uitmonding in het Wylermeer. Waarschijnlijk is dit type de overgang van het wintereikenberkenbos naar het Querceto-Carpinetum zoals dat in 10 is ontstaan. Het bos is van het bovenliggende dennenbos gescheiden door een steile holle weg die in natte tijden ook water over z'n lemen bodem voert; daarmee is het voorkomen van een groot aantal Q.C. soorten zeker wel te verklaren, al is hun presentie gering. Daarnaast natuurlijk de schitterende dichte begroeiing van *Luzula silvatica* ook niet vreemd. Hier vonden we ook voor 't eerst de zeldzame bergvlier die tijdens de kampexcursies opviel door de prachtige trossen rode bessen. Verder zijn *Acer pseudoplatanus* en *Fagus* aanwezig tussen dit fraaie dichte bos van wintereiken en tamme kastanjes, wat een zeldzaamheid is voor de Duivelsberg in deze combinatie en verder te denken geeft over de mogelijke toestand*de-genererende factoren.

* zonder

Dat die factoren van belang zijn merkten we aan de Zuidzijde van de Wylerberg waar die grenst aan de z.g. Holtheurnse Hof. Daar vonden we hier en daar een unieke kruiddengroei van *Circaea*, *Arum*, *Galeobdolon*, *Anemone*, *Milium effusum*, *Viola silvatica*, *Carex remota*, *Urtica dioica*, *Aegopodium*, *Lactuca muralis*, *Hedera*, *Stachys silvaticus*, *Geranium Robertianum*, *Epilobium montanum*, *Geum urbanum*, *Stellaria*, *Holostea* met de zeldzame *Phyteuma nigrum* en *Melica uniflora*, verscholen onder geweldige beuken, wintereiken en haagbeuken: een fraaie overgang naar het Querceto-Carpinetum *asperuletosum*, dat verder op de Wylerberg onvindbaar is.

Dat de Zuidkant van de Wylerberg waar die grenst aan de weg Berg- en-Dal Wyler eerder armer is dan de Noordzijde valt op te maken uit een representatieve opname van het eikenbos wat je er als een brede gordel tegen de helling vindt. (opn. 51) De Rhamnus doet vreemd aan in dit overigens soorten arme zure bos, waarin bosbes, boentige Smeele en *Molinia* de overhand hebben. Het grenst aan de bovenzijde steeds aan het "Pinetum mixtum". Veel van wat minder mooi is*de Wylerberg wordt goed gemaakt door*op een excursie in het romantische Philosophendal. Dit is dan ook de plaats die een vergelijking met de Jansberg glansrijk kan doorstaan. Groot van opzet, met hoge steile hellingen die onderaan het beschreven loof-, bovengemengd naaldbos dragen en onderin een klein beekje omgeven door een smalle moerassig bos, dat is de Philosophie waaraan het dal zijn naam dankt. Bij stroomopwaarts volgen blijkt dat van opzij even kleine stroompjes water aanvoeren vanuit de bronnen die alle aan de ZO zijde van het dal liggen. Als we eerst het hoofddal zelf bekijken, dan blijkt uit opn. 9 dat struiklaag vrij dicht is en hoofdzakelijk uit *Salix* bestaat met eronder een dichte kruidlaag. Het is te merken dat ter plaatse van de opname, trouwens meest overal, de strook van vochtig bos zeer smal is en direct overgaat in hellingbos. (*Luzula*, *Stellaria*). De opname 7, 8 en 9, die een serie vormen op de ZO helling van het Philosophendal van halverwege de helling naar het beekdal binnen een afstand van 25 meter. De hogere moswallepjes tussende de vast gesplitste beek staan vol met anemonen, waartussen allerlei moerasplanten best gedijen. Bij maken van een opname kan je helaas niet goed scheiden tussen horst- en slenk bij zulke kleine afmetingen. Het goudveil duidt intussen op meer waterbeweging dan we zien kunnen in het "grote" beekdal. Op onze verdere speurtochten leverden de kleine zijdalén een openbaring. Hier was de vochtige bosflora zo schitterend ontwikkeld dat de aesthetica van het geheel de sociologische zakelijkheid volkomen overbluften. Toch zagen we nog kans een behoorlijk beeld van de bronbeek-flora op papier te zetten. (opn. 6 en 56). Hier is werkelijk een elzenbos ontstaan. Soms met de els als hoge boom. Hoe meer we de smalle zijbeekjes naar boven volgen des te meer splitsen ze zich binnen het steeds bredere dal daardoor meer armslag gevend aan het moerasbos. De opn. 6 en 56 werden bei-

den gemaakt in zo'n zijdal tussen de bron en de hoofdbeek aan weerszijden begrensd door stroompjes van een paar dm. breed, zware eiken overschaduwen het dal waarin elzen, wilgen, hazelaren en kornoelje voor een geheimzinnig duister zorgen. Iedere stap die we doen in de humeuze preu betekent enorme schade aan de dichte kruidlaag: dichtte bossen lichtgroene wijfjesvaren, veel anemonen en verder allerlei vochtminners. Blijkbaar is het dal niet breed genoeg voor een zuiver Alnetum en liggen de horsten tussen de beekjes te hoog boven het beekwater waardoor zich hierop een vochtig Quer-ceto Carpinetum vormt (bosanemoon, speenkruid, heksenkruid, gele dovenetel, helmkruid, grootbloemmuur, hazelaar en kornoelje) naar de slenk met overheersing van Alnetum soorten als *Carex remota*, *Chrysosplenium oppositifolium*, *Lycopus* samen met een menigte moerasplanten, vooral sterk vegetatief ontwikkeld. Tot bloeien komen ze in dit donker meestal niet. Vooral de moslaag is buitengewoon mooi: dikke tapijten *thujamos*, *Ptilium crista-castrensis*, *Trichocolea*, *tomentella* en gerimpeld sterfemos, *Plagiochila asplenioides*, het merkwaardige *Rhodobryum roseum*, het dito *Rhytidadelphus loreus* (dat we ook op de Noordhelling van de Wylerberg nogal eens vinden). Het zijdal loopt tenslotte dood en wordt dan aan drie kanten door hoge hellingen omgeven met in de diepte het eigenlijke boomgebied in het dan veel mooiere Alnetum. *Carex paniculata* levert hier met *Carex remota* de bronbos kruising *Carex Boeninghausiana*, schitterende grote pollen die het aspect volkomen bepalen (zie opn. 44 en 52). Hier is in de opname het soortenlijstje ingekrompen tot de Alnetum soorten: Hier krijgen we dan een zuiverder beeld doordat het dal tot 25m. breed is. Er zijn nog wel hazelaars en anemonen maar ze spelen geen rol van betekenis. Ook in de moslaag zijn slechts de echte vochtminnende soorten overgebleven in een nog even fraaie combinatie. Het profiel toont een zwarthumeuze laag van 10 cm. of iets meer waardoor het vaste geelwitte grinderige zand zit.

Hoewel het al eerder is onderzocht was het vanzelfsprekend dat we op excursie langs de Jansberg in het Alnetum onderaan de helling belanden en er een vergelijkende opname maakten. Het beeld is volkomen anders, ook de omstandigheden. De waterstand is hoger, de humeuze laag dikker, *Equisetum maximum* en *Carex stricta* domineren plaatselijk en sluiten iedere andere begroeiing uit. We hebben het te slecht bekeken om er meer over te zeggen, ik heb de opname volledigheidshalve wel in de tabel gezet. Jammer dat we geen tijd hadden om particulier terrein op de Wylerberg het beekdal te bekijken waar ook *Equisetum maximum* moet groeien. De grote bron op de Jansberghelling is overweldigend, zowel landschappelijk als floristisch. De bronflora komt hier wel volkomen tot zijn recht met de schitterende reuzenpaardetaart, bittere veldkers en paarbladig goudveil, zonder echter intimiteit te hebben van Noordhelling. Lees er voor alle volledigheid eens op na. Landschap en plantengroei van "Mok" en Kruiplieus 4e Jrg. No. 1, beide aanwezig in onze bibliotheek. Beide beschrijvingen van de Jansberg vegetaties.

Ten slotte hebben we nog vrij wat geobotaniseerd langs (holle) wegen en akkers. Op de laatste vonden we plaatselijk een soortenrijke akker onkruidflora. Deze beweest dat boven op de Duivelsberg al vrijwel geen leem aanwezig is, hoewel soorten als greppelrus, moerasdroogbloem, kruipboterbloem en akker-munt op betrekkelijke grote vochthoudendheid wijzen. We hebben meestal te doen met het Arnosereto *Scleranthetum* gemeenschap van korensla, bleekgele hennepnetel en eenjarige hardbloem en de vochtige subassociatie.

Langs de wegen viel vooral de fantastische mooie boslathyrus op. Losse vondsten waren nog enkele groeiplaatsen van maagdepalm, gevlekte dovenetel, blauw walstro, Nees' kruiskruid, dauwmetel, duizendguldenkruid en liggend hertshooi. Boswalstro en bospaardestaart zijn er echter in tegenstelling tot andere berichten zeer zeldzaam. (door ons niet gevonden).

Dit verslag is niet volledig want het westelijk deel werd nog niet genoeg bekeken (particuliere terreinen!) Toch kunnen we niet anders dan erg enthousiast zijn over de Duivelsberg: een terrein wat waard is met zachtheid te worden behandeld opdat het niet door de binnengelokte dagjes-mensenstroom onder de voet wordt gelopen.

Wim van Eck.

Hellingbos

No. opname	51	12	7	8	10	11
helling en exp.	5 Z	10 N	5 N	25 N	10.0	20 NW
Opp. in m ²	10 x 10	10 x 10	7 x 7	7 x 7	7 x 7	10 x 10
hoogte	10 m.	10 m	12 m	13 m	10 m	10 m
Boomlaag bed.	90%	30%+30%	60%	80%	50%	50%
<i>Quercus Robur</i>	5	x		2		
<i>Quercus Petraea</i>		2	2		x	2
<i>Betula pendula</i>	2	3	3	4		
<i>Sorbus aucuparia</i>		2	2			
<i>Populus tremula</i>			x		3	
<i>Pinus silvestris</i>		3				
<i>Frangula Alnus</i>			x	x		
<i>Castanea sativa</i>		x				2
<i>Fagus silvatica</i>				x		
<i>Robinia pseudacacia</i>						2
<i>Malus silvestris</i>			2	x	x	
<i>Sambucus nigra</i>					2	
<i>Corylus Avellana</i>				x	x	
<i>Acer pseudoplatanus</i>						x
Struiklaag bed.	10 %	10 %	5 %	5 %	10 %	30 %
<i>Quercus Robur</i>	x	x	x			
<i>Quercus petraea</i>		x				
<i>Betula pendula</i>		1				
<i>Sorbus aucuparia</i>	x	x	x	1	2	2
<i>Lonicera Periclymenum</i>		2	x	x	x	x
<i>Frangula Alnus</i>	x		x			
<i>Betula pubescens</i>	1					
<i>Castanea sativa</i>		x			1	1
<i>Populus tremula</i>					2	
<i>Rubus fruticosus</i>					x	
<i>Rubus Idaeus</i>					x	
<i>Robinia pseudacacia</i>						1
<i>Fagus silvatica</i>						x
<i>Sambucus nigra</i>					x	
<i>Sambucus racemosa</i>						1
<i>Rhamnus catharticus</i>	x					
<i>Salix aurita</i>				x		
<i>Corylus Avellana</i>	1		x	1	x	x
Kruid laag bed.	70%+70%	85 %	30 %	30 %	90 %	85 %
<i>Vaccinium Myrtillus</i>	3.3	4.3	2.2	1.2		
<i>Deschampsia flexuosa</i>	3.3	3.2	1.2	1.2		
<i>Pteridium aquilinum</i>	4.3		1.1	1.1	x 1	
<i>Lonicera periclymenum</i>	2.2	1.1	x.1	x.1	x.1	1.1
<i>Holcus mollis</i>		1.1	x.2	x.2		
<i>Majanthemum bifolium</i>			3.2	1.2		
<i>Blechnum spicant.</i>	x.1		x.1			
<i>Quercus Robur</i>	x.1	1.1				x.1

Molinia caerulea	1.2	x.2				
Luzula pilosa	x.2					
Luzula luzuloides		x.1				
Sorbus aucuparia		x.1	x.1		x.1	1.1
Teucrium Scorodonia	(x.2)					
Convallaria majalis		2.1	1.1	2.2		
Anemone nemorosa		x.1		3.3		x.2
Luzula silvatica						4.4
Viola Riviniana		x.1				
Polygonatum multiflorum		x.1			1.1	
Lamium Galeobdolon					4.4	
Moehringia Triservis					2.2	x.2
Scrophularia nodosa					1.1	x.1
Rubus fruticosus					3.2	1.1
Senecio Fuchsii					1.2	
Poa nemoralis					x.2	x.2
Galium Aparine					x.1	x.1
Aceq pseudoplat.						1.1
Stellaria Holostea						x.2
Milium effusum						x.2
Athyrium f.f.						x.1
Melandrium diurnum						x.2

Moslaag	bed.	5 %	70 %	5 %	5 %	5 %	5 %
Pleurozium Schreberi			3.2	x.1			
Dicranum scoparium			2.2	x.2			
cf. ptilidium ciliare			2.3				
Lencobryum glaucum				x.2			
Polytrichum attenuatum				x.2	x.2		
Mnium hornum	x.2			x.2	x.2	x.2	x.2
Mnium undulatum						x.2	
Mnium cf. affine			x.1				
Thuidium tamar.				x.2			
Lophocolea bid.				x.1			
Hypnum cupressif.	x.2						
Rhytidiad. loreus			x.2				

aanv.	51	Betula pub.	x.1				
	12	Castanea sativa	x.1				
	8	Primula elatior	x.2				
	10	Dactylus gl.	x.2	Anthox.od.	x.2	Populus trem.	x.2
	11	Viburnum Op.	x.1	Sambucus racemosa	x.1	Hedera Helix	x.2
		Galeopsis tetrahit	x.1				

Beekdal en bronbos

No. opname	9	56	6	44	52	55
opp. proefvl. in m2	5 x 5	8 x 8	7 x 7	10 x 10	8 x 8	10x10
	12 m	10 m	10 m	10 m	10 m	20 m
Boomlaag	5 %	30 %	25 %	60 %	10 %	50 %
Quercus Robur		x	x			2
Quercus petraea					x	x

Betula pendula		x		2	x	
Alnus glutinosa	x	3		3	2	3
Salix cf. cinerea	x				x	
<i>Struiklaag</i>	6 m	5 m	4 m	5 m	5 m	8 m
	70 %	80 %	80 %	80 %	90 %	40 %
Alnus glutinosa		2	4	4	5	
Salix aurita	4	3	2	2	2	2
Humulus Lupulus	x		x	x		
Corylus Avellana		2	1	x	x	2
Cornus sanguinea		x	1			
Viburnum Opulus	x		x		x	
Populus cf. canadensis	x					
Sorbus Aucuparia		1	1	2	x	x
Betula pendula				x		
Populus tremula	1					
Rhamnus Frangula						
Lonicera periclymenum	2	1		2	2	x
Rubus fruticosus	1			2		
<i>Kruidlaag</i>	90 %	50 %	40 %	70 %	70 %	80 %
Carex elongata	1.2		x.2			
Calamagrostis lanceolata						x.2
Lycopus europaeus				1.2	x.1	
Chrysosplenium oppositifolium	2.3			x.3	1.2	
Equisetum maximum						3.3
Carex remota	1.2	x.2				x.2
Osmunda regalis						1.3
Caltha palustris	1.2	1.1	2.2	3.2	2.1	
Eupatorium cannabinum		x.2	1.2	x.2	2.2	1.2
Athyrium filix-femina	1.1	3.3	2.1	2.1	3.2	x.1
Carex stricta						3.3
Carex paniculata		x.2		1.2		x.2
Carex Boeninghausiana				3.2	3.3	x.2
Carex Pseudocyperus					x.2	
Mentha aquatica		x.1		1.2	1.1	1.2
Dryopteris austriaca				x.1	x.1	
Lythrum Salicaria		x.1		1.2	1.1	
Cirsium palustre	x.1	x.1		1.1	x.1	x.1
Galium aparine	x.2	x.1			1.1	
Galium palustre	1.2		1.1	1.2		
Veronica Beccabunga				x.2		
Senecio Fuchsii		x.1	1.1	x.2	x.1	
Urtica dioica	2.2					
Impatiens noli-tangere		x.2				
Filipendula Urmaria		x.1	x.1	1.1	2.2	x.1
Angelica silvestris	1.1			x.1	x.1	
Rubus fruticosus	1.1			2.2	1.1	1.1
Scrophularia nodosa	x.2					
Anemone nemorosa	4.4	1.1	3.3	x.2	x.1	
Ranunculus Ficaria			x.1	x.2		
Stellaria holostea	x.1					
Hedera Helix		x.1	x.1			
Lamium galeobdolon		x.2	x.2			
Circaea lutetiana		1.2				
Milium effusum						x.1

<i>Deschampsia caespitosa</i>	x.2	x.2			
<i>Luzula maxima</i>	x.1				
<i>Luzula pilosa</i>	x.1				
<i>Lonicera Periclymenum</i>	x.1	1.1	1.1	1.1	1.1
<i>Moslaag</i>	40 %	80 %	60 %	60 %	60 %
<i>Mnium undulatum</i>	2.2	1.2	3.2	2.2	2.2
<i>Thuidium tamariscinum</i>	2.3	2.3	1.2	1.2	1.2
<i>Trichocolea heteromalla</i>		2.3	x.2	x.2	1.2
<i>Riccardia pinguis</i>	1.1			x.1	x.2
<i>Lophocolea bidentata</i>		1.2		1.2	3.2
<i>Mnium affine</i>				1.2	1.2
<i>Calliergonella cuspidata</i>				2.2	x.2
<i>Sphagnum squarrosum</i>	1.2				
<i>Pellia epiphylla</i>		1.3			1.2
<i>Brachythecium rivulare</i>		x.2			
<i>Plagiochila asplenoides</i>	x.2				
<i>Eurynchium striatum</i>	1.2		2.2	2.2	
<i>Rhodobryum roseum</i>		x.2			1.2
<i>Mnium hornum</i>	1.2	2.3			2.2
<i>Fissidens taxifolius</i>		x.2			
<i>Hypnum spec.</i>		x.2			
<i>Plagiothecium spec.</i>			1.2	2.3	
<i>Rhytidiadelphus loreus</i>		x.2			

- Aanv. opn. 9 *Dactylus glomerata* x.2, *Epilobium spec.* x.2, *Populus tremula* x.1, *Viburnum Opulus* 1.1, *Galeopsis tetr.* x.1, *Hieracium spec.* x.1, *Equisetum palustre* 1, *Juncus eff.* x.1
 opn. 56 *Epilobium spec.* x.1, *Equisetum pal.* x.1
 opn. 6 *Hypericum maculatum* x.2 vulg
 opn. 44 *Pteridium aquilinum* x.1, *Lysimachia* x.2, *Rubus caesius* x.1
 opn. 55 *Phragmites comm.* x.1, *Pteridium aq.* x.2, *Geranium Rob.* x.1
Galium uliginosum x.1, *Lysimachia vulg.* 1.1

Plantensociologische impressies bij het Zevende Internationaal Botanisch Congres te Stockholm.

Als ouwe sok in Kruidnieuws te schrijven, dat gebeurt toch altijd met een zekere aarzeling. Maar ja, als je nu weet dat dit illustere blad waar zelfs door sommige buitenlanders met belangstelling naar uitgekeken wordt (denk daarom om de latijnse namen!) ons enige Nederlandse vegetatieblaadje is en als je bedenkt hoeveel N.J.N.'ers zich steeds verdiepen in de methoden en denkwijze van bepaalde scholen, dan kan het toch wel zeer nuttig en aangenaam zijn hier enkele indrukken van een vijf weeks verblijf in Zweden, van excursies o.l.v. Du Rietz in het beroemde Komosse hoogveen, van opvallende debatten in de vergaderingen, van de Zweedse plantensociologische publicaties, weer te geven. Misschien kan dat stimulerend werken.

Want laten we eerlijk toegeven, we lopen hier in Holland soms wel erg achter de feiten aan te hollen. We zijn wel wat gebrekkig geoutilleerd als het op moderne wijze van publiceren aankomt. In het buitenland weet men dan ook meestal praktisch niets over onze vegetaties. Een Engelse "ecologist" uitte z'n verwondering dat een Hollander *Sphagna* kende. "Die komen toch bij jullie niet meer voor". Terwijl je hier in de inleiding op colleges en in enkele kortere publicaties nog leest en hoort over een Noordse school o.l.v. Du Rietz (1921) min of meer als tegenpool van een Frans Zwitserse o.l.v. Braun Blanquet, moet je in Zweden komen om van Du Rietz zelf te horen

dat degene waar hij het meeste mee te discussieren heeft een zekere Du Rietz van 1921 is zeh dat hij het associatiebegrip van Braun tegenwoordig hanteert naast zijn sociatiebegrip. Associaties dan wel te verstaan gebaseerd op de soortcombinaties. Het enige principiële verschil is volgens hem dat hij de indeling in verbonden, klassen en orden te kunstmatig vindt en zo natuurlijk mogelijk vegetaties van bovenaf poogt in te delen te beginnen bij grote gehelen als bossen, vennen, heiden enz. (Du Rietz 1949). Een tweede principiële verschil dat Du Rietz zelf echter niet breed uit wilt meten terwille van een betere samensmelting van methoden en richtingen, is dat hij het analoog stellen van associaties in de vegetatiekunde aan soorten in de idio (organisme) systematiek verwerpt. Dat verschil kwam duidelijk tot uiting toen een leerling van de Fr. Zwitserse School onze oude sok sjokker Jan Barkman de consequenties van Braun's associatiebegrip duidelijk trok door voorstellen te doen over een nieuw in te stellen regels betreffende plantensociologische nomenclatuur, auteursnamen en het vaststellen van "types" van associaties. Dit geschiedde gesteund door een voorvergadering van plantensociologen, hoofdzakelijk medestanders, volgelingen van Braun. Toen er een storm van bezwaren hier tegen oprees bleef Barkman in het debat wel een beetje alleen staan. Du Rietz nam het eerste*woord. Hij verdedigde de stelling dat * het in de plantensociologie meestal de eerste namen die aan bepaalde combinaties gegeven worden, fout en misleidend zijn, later door betere vervangen moeten worden. Daarbij zal hij o.a. gedacht hebben aan het voorbeeld dat hij ons gaf, van Scheuchzeria welks naam als een aanduiding van sterk acidophile veenplantengezelschappen dienen moest op instigatie van Nordhagen, terwijl men in Zweden ontdekte dat de amplitudo van Scheuchzeria tot in kalk-rijke laagveenvegetaties reikt ("rich-fenn"). Als type moest volgens Barkman gelden een tabel met minstens 10 opnamen. Du Rietz ging daar eerst tegenin door te betogen dat goede beschrijvingen ook zonder tabellen te geven zijn, waarvan hij in diverse excursiegidsen moole voorbeelden gaf. Later werd op voorstel van Faegri toch een aanbeveling aangenomen waarbij het geven van tabellen gewenst werd geacht in elke plantensociologische publicatie die nieuwe namen op het tapijt brengt.

Verder kwam in het debat tot uiting dat een groot gevaar in de nieuwe voorstellen schuilt in het isoleren van de Fr. Zwitserse school van alle andere plantensociologische scholen op de wereld (School van Schmid, Anglo-Amerikaanse scholen, Gams, Ludi, Deense, Nieuw-Zeelandse enz.) want alleen aanhangers van die school zouden de nieuwe regels opvolgen en niet kijken naar het werk van hen die het niet zouden doen. Het pleidooi van Du Rietz voor grote tolerantie tussen de vegetatiekundigen was dan ook wel op z'n plaats. Vele methoden hebben naast elkaar recht van bestaan. We moeten elkaar niet verketteren omdat we verschillende opvattingen hebben. Dat was ook van toepassing op een opmerking tijdens het debat van iemand die beweerde niet te willen discussieren met jonge mensen die nooit iets gepresteerd hadden en niet de minste aanraking met de praktijk bezaten. Dat trof iemand die tot dusverre alleen in Kruipt-nieuws en een aantal gestencilde rapporten had kunnen publiceren.

Verkwikkend is het te zien hoeveel ruimte de Zweden elkaar bieden, hoe b.v. de actieve veenonderzoeker Sjors met z'n leermeester openlijk van mening kan verschillen (Sjors 1950). Zo zien we dat jonge Zweedse plantensociologen het louter beschrijvende stadium beginnen te verlaten, hoe ze in de veelheid van beiden een uitweg gaan zoeken door ze in bepaalde leerzame reeksen te plaatsen naar geografische en oecologische variaties (die fundamenteel verschillen met variaties in de idio-systematiek), daarbij aanknopend aan het werk van Gams (1941), Iversen (1936) en Tuomikoski (1942). Vooral de laatste zou ik warm bij N.J.N.'ers ter lezing willen aanbevelen.

De Zweedse plantensociologie heeft*vegetatiebeschrijving tot in de perfectie opge* de voerd. Men zie daarvoor de vele monografieën van de eertijds ook noodgedwongen zelfstandig begonnen Zweedse pl. soc. vereniging (Svenska Vaxt geografiska Sällskapet) die je in de bibliotheek van het Rijksherbarium, binnenkort ook in Amsterdam, kunt vinden. Hetzelfde verschijnsel zien we hier echter als in de Frans-Zwitserse School: te veel louter beschrijving kan vele oecologische problemen over het hoofd doen zien. Indeling wordt m.i. ook hier te veel als het doel van het werk gezien. Wel valt het op

hoe daarbij zo goed mogelijk steeds de natuurlijke situaties, de natuurlijke discontinuïteiten in het oog gevat worden, hoe alles toch nog soepel en met een minimum aan dogmatisch vastgestelde termen in z'n werk gaat.

In de nieuwe commissie die tenslotte uit de nomenclatuur-debatten is voortgekomen zal men allereerst op de grondslagen van de verschillende methoden stuiten en men zal hier dan eens moeten worden over de eigenlijk toch zo simpele fundamentele begrippen die uit het wezen van organismengezelschappen voortkomen.

Juist als men een systeem tot in z'n consequentie doordenkt, komt men immers weer op de fundamentele terech.

Zaandam, 6 Augustus 1950

Wim Meijer.

Geciteerde litteratuur.

Braun-Blanquet, J. Pflanzensociologie 1928

Du Rietz, G.E. Zur methodologischen Grundlagen der modernen Pflanzensociologie. Upsala 1921.

Gams, H. Über neue Beiträge zur Vegetationssystematik unter besonderer Berücksichtigung des floristischen Systems von Braun. Blanquet, Bot. Arch. 42, pag. 201-223

Iversen, J. Biologische Pflanzentypen als Hilfsmittel in der Vegetationsforschung 1932

Tuomikoski, R. Zur Methodik der Pflanzensociologischen Systematik Ann. bio. soc. zool.-bot. Fenn. Vanamo 17:1, Helsingfors 1942.

Van de administratie.

Nu ik de administratie heb overgenomen, zal met ingang van 1 November de girorekening naar mijn adres worden overgeschreven, zodat de nieuwe stortingsformule wordt: t.n.v. de penn. adm. van de plantensoc. werkgroep der Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie te Bennekom.

Het nummer blijft 476009. Adres: Groenestraat 44, Bennekom.

Willen de mensen, die voor dit jaar nog niet betaalden, dit alsnog doen (f. 1.50).

Diegene, die nog meer schulden hadden hebben van mij een kaartje gehad; laten ze snel betalen. Na 15 November krijgen de wanbetalers een postkwitantie thuis. Dat dit nodig is, concludeer je zelf maar: 43 mensen moeten nog over 1950 betalen.

Voor de liefhebbers zijn er nog oude nummers van kruipnieuws en wel:

6e jrg. no. 3, 8e jrg. no. 1 en 3, 9e jrg. No. 3, 1pe jrg. no. 1-2 (Havelte-uitg.)

11e jrg. No. 1, 2, 3, 4. Kosten f. 0.30 per ex. Havelte f. 0.60.

Tenslotte: er zijn nog enkele donateurs, van wie wij de donatie voor 1950 nog niet mochten ontvangen.

Wij zouden die graag binnenkort via onze girorekening binnenkrijgen om administratieve moeilijkheden te voorkomen. (min. donatie f. 1.50 per jaar)

Hannie de Kock

Groenestr. 44, Bennekom.

Ledenlijst

Bijgevoegde ledenlijst gold op 1 Sept. 1950.

Mutaties:

Leden:

Peppe Gerbrands

Miek Hoffmann

Titi Kuipers

Arie Rus

Rozenstraat 15

Biesboschstraat 67hs

Parkstraat 37

vervalt

Wageningen.

Amsterdam (Z).

Sappermeer.